

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціалізація А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 09 від 21 січня 2026 р.

м. Івано-Франківськ – 2026

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна безпека
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна – доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Контактний телефон викладача	097-809-66-26
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно/дистанційно (вівторок 14:00-16:00)
2. Опис навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Медіаграмотність та інформаційна безпека» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про функціонування сучасного медіапростору, закономірності створення та поширення інформації, а також механізми забезпечення інформаційної безпеки особистості й суспільства. Курс орієнтований на розвиток критичного мислення, аналітичних умінь і цифрової компетентності, необхідних для безпечної, відповідальної та усвідомленої діяльності в умовах інформаційного суспільства.</p> <p>У межах дисципліни розглядаються теоретико-методологічні засади медіаграмотності, особливості сучасного інформаційного середовища, типологія медіа, принципи роботи алгоритмів цифрових платформ, механізми впливу масової комунікації на свідомість аудиторії. Значна увага приділяється аналізу дезінформації, фейків, пропаганди та маніпулятивних технологій, а також питанням кібербезпеки, захисту персональних даних і формування цифрової стійкості особистості. Окремий акцент робиться на правових та етичних аспектах інформаційної діяльності, зокрема питаннях авторського права, академічної доброчесності та відповідального споживання інформації.</p> <p>Навчальна дисципліна передбачає вивчення таких ключових аспектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • теоретичні основи медіаграмотності та її роль у сучасному суспільстві; • структура та функціонування сучасного медіапростору; • механізми створення, поширення та сприйняття інформації; • маніпулятивні технології, пропаганда та дезінформація в медіа; • критичний аналіз медіаконтенту та перевірка достовірності інформації; • основи інформаційної та кібербезпеки в цифровому середовищі; • захист персональних даних і цифрова приватність; • правові та етичні засади діяльності в інформаційному просторі. <p>Практичний компонент дисципліни передбачає аналіз медіатекстів, виявлення маніпулятивних прийомів, перевірку інформації за допомогою цифрових інструментів фактчекінгу, моделювання ситуацій інформаційних загроз і розроблення стратегій їх запобігання. Здобувачі навчаються критично оцінювати інформаційні потоки, розпізнавати ризики цифрового середовища, забезпечувати власну інформаційну безпеку та дотримуватися норм етичної онлайн-комунікації.</p> <p>Дисципліна є особливо актуальною в умовах глобалізації, цифровізації та гібридних інформаційних викликів, коли медіаграмотність і інформаційна безпека стають необхідними складниками професійної компетентності сучасного фахівця. Її зміст сприяє підготовці відповідальних, критично мислячих та інформаційно стійких спеціалістів, здатних ефективно діяти в умовах інтенсивних інформаційних потоків і цифрових ризиків.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про закономірності функціонування сучасного медіапростору та механізми забезпечення інформаційної безпеки особистості й суспільства; розвиток критичного мислення, аналітичних умінь і цифрової компетентності, необхідних для безпечної, відповідальної та ефективною діяльності в умовах інформаційного</p>	

суспільства; формування здатності протидіяти дезінформації, маніпуляціям і кіберзагрозам у професійній та повсякденній практиці.

Цілі:

засвоєння теоретичних основ медіаграмотності, особливостей функціонування сучасних медіа та їх ролі в суспільних і професійних процесах;

формування навичок критичного аналізу медіаконтенту, виявлення маніпулятивних технологій, пропаганди та дезінформації;

розвиток умінь перевірки достовірності інформації із застосуванням сучасних інструментів фактчекінгу та цифрових ресурсів;

оволодіння основами інформаційної та кібербезпеки, включаючи захист персональних даних і забезпечення цифрової приватності;

формування культури безпечної поведінки в цифровому середовищі та відповідального використання інформаційних ресурсів;

ознайомлення з правовими та етичними засадами діяльності в медіапросторі, зокрема питаннями авторського права, академічної доброчесності та інформаційної відповідальності;

розвиток здатності аналізувати інформаційні ризики та розробляти стратегії протидії інформаційним загрозам;

формування готовності застосовувати знання з медіаграмотності та інформаційної безпеки у професійній діяльності та суспільній взаємодії.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 07. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 08. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 15. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 17. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.

Програмні результати навчання:

ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 08. Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
2	A5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин
------	-----------------

	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Поняття інформаційної безпеки держави, суспільства та особи.	2		4
Тема 2. Загрози інформаційної безпеки.	2		4
Тема 3. Поняття та теорії масової комунікації.	2		4
Тема 4. Вплив медіа на суспільство.	2		4
Тема 5. Медіаграмотність та цифрова безпека в міжнародних освітніх проєктах eTwinning.	2		4
Тема 6. PR у кризових ситуаціях.	2		4
Тема 1. Медіапростір сучасного фахівця.		2	4
Тема 2. Фейки, дезінформація та пропаганда.		2	4
Тема 3. Критичне мислення в роботі з інформацією.		2	4
Тема 4. Соціальні мережі та алгоритми впливу.		2	4
Тема 5. Аналіз інформаційної безпеки та медіаграмотності в eTwinning-проєктах.		2	4
Тема 6. Соціальна інженерія та шахрайство.		2	4
Тема 7. Медіаетика та відповідальне створення контенту.		2	4
Тема 8. Інформаційна безпека в умовах інформаційних війн.		2	4
Тема 9. Підсумковий практикум: стратегія медіабезпеки користувача.		2	4
ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання здійснюється за національною шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи та системою ECTS. (Див. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. .)</p> <p>Форма підсумкового контролю – залік.</p> <p>Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за накопичувальною системою. Розподіл балів є таким:</p> <ul style="list-style-type: none"> практичні заняття – 50 балів (50%); тестування до практичних занять – 25 балів (25%); індивідуальний (творчий) проєкт – 25 балів (25%). 		

Максимальна кількість балів – 100.
Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування дисципліни – 50 балів.

Обов'язковий мінімум для зарахування:

- не менше 25 балів за роботу на практичних заняттях;
- не менше 15 балів за тестування;
- не менше 10 балів за індивідуальний (творчий) проєкт.

Здобувач, який за підсумком усіх видів поточного контролю не набрав 50 балів, має право на повторне складання заліку (відомість №2) після ліквідації академічної заборгованості на консультаціях викладача.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	не зараховано	FX
1-25		F

Вимоги до письмових робіт

Упродовж вивчення дисципліни здобувачі освіти виконують письмові роботи у формі тестових завдань та індивідуального (творчого) проєкту.

Тестування проводиться на платформі дистанційного навчання університету (<https://d-learn.pnu.edu.ua/>).

Тести спрямовані на перевірку:

- засвоєння теоретичного матеріалу;
- розуміння основних понять і категорій дисципліни;
- уміння застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- сформованість аналітичного мислення.

Максимальна кількість балів за кожен тест – **100 балів**, які переводяться у підсумкову оцінку відповідно до коефіцієнта електронного журналу. Загальна вага тестування у структурі підсумкової оцінки становить **25 балів (25%)**.

Тест вважається складеним успішно за умови отримання не менше 60% правильних відповідей.

Індивідуальний (творчий) проєкт є обов'язковим видом письмової роботи та передбачає самостійне опрацювання визначеної теми з елементами аналізу, узагальнення та практичного застосування матеріалу.

Проєкт повинен відповідати таким вимогам:

- обсяг – 10–15 сторінок (без списку використаних джерел);
- наявність чіткої структури (вступ, основна частина, висновки, список джерел);

	<ul style="list-style-type: none"> • використання актуальних наукових та навчально-методичних джерел; • дотримання академічної доброчесності; • належне технічне оформлення (шрифт, інтервал, поля, посилання). <p>До проєкту додається мультимедійна презентація. Максимальна оцінка – 25 балів.</p>
Практичні заняття	<p>Практичні заняття спрямовані на формування професійних умінь і навичок, розвиток аналітичного мислення та застосування теоретичних знань у практичній діяльності.</p> <p>Під час занять здобувачі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • беруть участь в обговоренні питань теми; • виконують ситуаційні вправи та практичні кейси; • презентують результати роботи; • проходять поточне тестування; • застосовують інтерактивні та цифрові інструменти навчання. <p>Максимальна кількість балів за практичну роботу протягом семестру – 50 балів.</p>
Вимоги до індивідуального завдання	<p>Індивідуальний (творчий) проєкт виконується обсягом 10–15 сторінок (без урахування списку джерел) та включає: вступ; 3-4 розділи основної частини; висновки; список використаних джерел; додатки (за потреби).</p> <p>До проєкту додається презентація, підготовлена у PowerPoint, Google Slides або Canva. Максимальна оцінка – 25 балів.</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>23–25 балів – повне та логічне розкриття теми, самостійність, практична цінність, якісна презентація;</p> <p>19–22 бали – достатній рівень розкриття теми з незначними недоліками;</p> <p>15–18 балів – часткове розкриття теми, помилки в оформленні;</p> <p>1–14 балів – формальний характер роботи або невідповідність вимогам.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>До підсумкового контролю (заліку) допускаються здобувачі освіти, які виконали всі передбачені навчальною програмою види робіт та набрали мінімально необхідну кількість балів за результатами поточного контролю.</p> <p>1. Обов’язкові умови допуску:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконання всіх видів навчальної діяльності, передбачених робочою програмою дисципліни (практичні заняття, тестування, індивідуальний (творчий) проєкт). 2. Набір не менше 50 балів за результатами поточного контролю. 3. Набір мінімально встановлених балів за кожним видом роботи:

	<ul style="list-style-type: none"> ○ не менше 25 балів – за практичні заняття; ○ не менше 15 балів – за тестування; ○ не менше 10 балів – за індивідуальний (творчий) проєкт. <p>4. Відсутність академічної заборгованості.</p> <p>5. Відпрацювання всіх пропущених занять.</p> <p>2. Порядок відпрацювання пропущених занять Пропущені заняття підлягають обов'язковому відпрацюванню незалежно від причин пропуску.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пропущені заняття з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком, погодженим із викладачем. • Пропущені заняття без поважних причин відпрацьовуються протягом двох тижнів після пропуску. • Формами відпрацювання можуть бути: усне опитування, виконання додаткового практичного завдання, проходження тестування або підготовка письмової роботи за темою заняття. <p>3. Умови направлення на додатковий контроль Здобувач освіти, який:</p> <ul style="list-style-type: none"> • не виконав усі передбачені види робіт у встановлений термін; • або набрав менше 50 балів за результатами поточного контролю; • або не ліквідував академічну заборгованість, направляється на додатковий контроль (талон №2). <p>У такому випадку здобувач зобов'язаний доопрацювати всі невиконані завдання, повторно пройти контрольні заходи та ліквідувати академічну заборгованість у терміни, визначені чинним Положенням про організацію освітнього процесу.</p> <p>4. Врахування результатів Усі відпрацьовані завдання та повторно отримані оцінки враховуються в загальній системі оцінювання знань та впливають на підсумковий результат з дисципліни.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – залік.</p> <p>Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) формується шляхом сумування балів, отриманих за всі види діяльності протягом семестру.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf</p>	

Відвідування занять: Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25% (сума балів за практичні заняття і самостійну роботу) до екзаменаційної роботи не допускається. У такому випадку до початку сесії здобувач може отримати допуск, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>). Студент, який не набрав мінімум 50 балів за курс, має право перездати екзамен на талоні №2, №3 відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplyn-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 510 (вул. Бандери, 1) або в режимі онлайн, за допомогою e-mail, viber, telegram, zoom.

Студент, який навчається за **індивідуальним графіком**, має опрацювати самостійно весь матеріал і виконати всі види контролю відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafiikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

1. Бойко С. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Український психолого-педагогічний збірник. 2015. № 6 (6). С. 18-23.
2. Горбань Ю., Олійник О. Медіаграмотність як чинник захисту інформаційного простору від ворожої дезінформації в час війни. Український інформаційний простір. 2024. № 1 (13). С. 194-205.
3. Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мірошниченко П., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. К.: ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 77 с.
4. Гуріна А. Медіаграмотність як життєво необхідна навчика в сучасному соціально-політичному та культурному просторі України. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4 (92). С.24-26.
5. Дібікова Ю. Медіаграмотність як компонента інформаційної безпеки в умовах гібридної війни: український контекст. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2024. № 2 (27). С. 67-77.
6. Дегтярьова Г. Питання формування медіаграмотності: подолання стереотипів. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 195–206
7. Іванов В. Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46–55.
9. Казаков Ю. Медіаграмотність сучасного фахівця як компонент професійної культури. *Вісник Черкаського університету*. 2009. № 157. С. 78-82.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2PPBBwW>

11. Левківський К. М., Іванов В. Ф. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 97 с.
12. Литвиненко О. Медіаграмотність громадян у контексті гібридних воєн: приклад України. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 259-263.
13. Луцький М. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal «Air and Space Law»*. 2023. № 1(66). С.206-213.
14. Макаренко В. Медіаграмотність у структурі формування інформаційної безпеки сучасної молоді. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика*. 2022. С.109-111.
15. Марченко Г.В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2021.№ 80 (2). С. 28-33.
16. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошниченко Ю. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
17. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 4. С. 18-23.
18. Нерсесян Г. Медіаграмотність молоді—запорука протидії інформаційній агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 56-60.
19. Нечитайло Л., Курас Л., Матлюк М. Важливість медіаграмотності та медіаосвіти серед студентів вищих навчальних закладів. *Вісник науки та освіти*. 2023. №2 (8). С.475-488.
20. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.
21. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*. 2017. № 27. С. 100-103.
22. Рекурн Р. Медіаграмотність у системі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. 2020. Вип. 8 (164). С. 41-44.
23. Солдатенко І., Зінюк А. Медіаграмотність як складова інформаційної безпеки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. № 10. С. 138-140.
24. Стаднік О., Ванюшина О., Полова Н. Проблема медіаграмотності при споживанні інформації в умовах війни: соціологічний аспект. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2022. № 5 (1). С. 73–79
25. Шинкар Т., Левченко Т., Дудар В. Маніпулятивні технології в аспекті інформаційної безпеки. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2023. № 19. С. 270-286.

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК